

VII. ZHODNOCENÍ VLIVU REFORMY VEŘEJNÉ SPRÁVY NA HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ V ROCE 2005

Z hlediska prováděných změn v organizaci výkonu veřejné správy **byla II. fáze reformy veřejné správy ukončena zrušením okresních úřadů a převedením jejich kompetencí do působnosti územních samosprávných celků a vybraných resortů k 1. 1. 2003.** V jejím průběhu byly zároveň schvalovány i základní parametry financování převedených kompetencí, **jejich praktická realizace** však v některých případech výrazně **přesáhla rok 2003. Rok 2005 byl v tomto ohledu významným mezníkem.**

Financování výkonu státní správy převedené do působnosti územních samosprávných celků **bylo řešeno** zároveň s převodem těchto kompetencí **zvýšením příspěvku** na výkon státní správy poskytovaného **v rámci finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům krajů a obcí.** Tento model nemohl být použit pro financování kompetencí, které byly převedeny do samostatné působnosti územních samosprávných celků (v naprosté většině se jednalo o převody do působnosti krajů). Vzhledem k charakteru těchto kompetencí je **nejvhodnější variantou jejich financování úhradou z vlastních zdrojů** územních samosprávných celků. Tento způsob financování však **předpokládal přijetí příslušných legislativních změn,** zejména novelizaci zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Do doby přijetí příslušných zákonů byl zvolen přechodný systém financování uplatňovaný vůči krajům v letech 2003 a 2004, kdy byly tyto kompetence hrazeny ve formě účelových dotací ze státního rozpočtu, popř. z rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury.

Novela zákona o rozpočtovém určení daní (zákon č. 1/2005 Sb.) byla přijata na konci roku 2004, účinnosti nabyla 3. 1. 2005. Touto novelou se **zvýšil podíl krajů na sdílených daních z 3,1 % na 8,92 %.** Kraje v roce 2005 **nově financovaly z vlastních zdrojů výdaje v následujících oblastech:**

- **doprava – správa a údržba silnic II. a III. třídy,** investice u silnic II. a III. třídy, výdaje na základní dopravní obslužnost (v autobusové i drážní dopravě),
- **školství, zdravotnictví, sociální péče** – investiční výdaje,
- **kultura – provozní výdaje kulturních zařízení,** památková péče, regionální funkce knihoven,
- **ostatní oblasti – např. podpora venkova,** příspěvky na hospodaření v lesích, drobné vodohospodářské ekologické akce.

Přijetí nového zákona č. 1/2005 Sb. o rozpočtovém určení daní znamenalo výrazné posílení rozhodovacích pravomocí krajů, **přesto však existují oblasti výdajů**, které jsou v samostatné působnosti krajů, ale jsou **nadále z velké části financovány dotacemi ze státního rozpočtu. Jedná se zejména o oblast sociálních služeb** (financování provozních výdajů sociálních zařízení) a **oblast školství** (financování platů pedagogických a nepedagogických pracovníků).

Přehled o výši a struktuře příjmů a výdajů krajů v letech 2004 a 2005 podává následující tabulka:

Tabulka č. 71

Ukazatel	2004		2005		Rozdíl 2005-2004	Index 2005/2004
	v mld. Kč	v % příjmů a výdajů	v mld. Kč	v % příjmů a výdajů		
Daňové příjmy	12,6	12,5	39,6	34,9	27,0	3,14
Nedaňové příjmy	3,2	3,2	2,8	2,5	-0,4	0,88
Kapitálové příjmy	0,3	0,3	0,4	0,4	0,1	1,33
Vlastní příjmy celkem	16,1	16,0	42,8	37,7	26,7	2,66
Neinvestiční přijaté dotace	76,2	75,7	68,6	60,4	-7,6	0,90
Investiční přijaté dotace	8,4	8,3	2,1	1,9	-6,3	0,25
Přijaté dotace celkem	84,6	84,0	70,7	62,3	-13,9	0,84
Příjmy celkem	100,7	100,0	113,5	100,0	12,8	1,13
Běžné výdaje	88,4	88,5	100,6	89,3	12,2	1,14
Kapitálové výdaje	11,5	11,5	12,0	10,7	0,5	1,04
Výdaje celkem	99,9	100,0	112,6	100,0	12,7	1,13
Saldo	0,8	-	0,9	-	0,1	1,12

V roce 2005 činily celkové příjmy krajů 113,5 mld. Kč, což představuje meziroční zvýšení o 12,8 mld. Kč. Toto zvýšení je způsobeno zejména tím, že do daňových příjmů krajů byly převedeny prostředky ze Státního fondu dopravní infrastruktury, které dříve neprocházely rozpočty krajů a ovlivňovaly pouze výsledek hospodaření krajských organizací správy a údržby silnic, a také zvýšením objemu těch dotací ze státního rozpočtu, které nebyly předmětem převodu do daňových příjmů krajů (zejména v oblasti školství).

Vliv novely zákona o rozpočtovém určení daní se projevil především na výši daňových příjmů krajů, které se meziročně zvýšily o 27 mld. Kč, t.j. na více než trojnásobek hodnoty roku 2004. V roce 2004 představovaly daňové příjmy 12,5 % celkových příjmů krajů, v roce 2005 se tento podíl zvýšil na téměř 35 %.

Nedaňové příjmy činily v hodnoceném roce 2,8 mld. Kč, což představuje meziroční snížení o 0,4 mld. Kč. Tento vývoj je způsoben návratem výše odvodů příspěvkových organizací na běžné hodnoty oproti nadprůměrnému plnění v roce 2004. Kapitálové příjmy se oproti roku 2004 zvýšily o 0,1 mld. Kč na 0,4 mld. Kč. Celkově se vlastní příjmy podílely v roce 2005 na příjmech krajů 37,7 % oproti 16 % v roce 2004.

Vlivem převodu některých dotačních titulů do daňových příjmů krajů došlo v roce 2005 k výraznému meziročnímu **poklesu přijatých dotací, a to o 13,9 mld. Kč**. Neinvestiční přijaté dotace se snížily ze 76,2 mld. Kč na 68,6 mld. Kč, t.j. o 10 %, a investiční přijaté dotace z 8,4 mld. Kč na 2,1 mld. Kč, t.j. o 75 % (včetně převodů z fondů). Největší část přijatých dotací tvořily v roce 2005 neinvestiční dotace z kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které jsou určeny na financování přímých nákladů krajských, obecních a soukromých škol. Na tento účel bylo z kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy krajům uvolněno 61,3 mld. Kč, což představuje 54 % celkových příjmů krajů.

Celkové výdaje krajů dosáhly v roce 2005 výše 112,6 mld. Kč. I v roce 2005 převažovaly u krajů běžné výdaje výrazně nad kapitálovými výdaji, což bylo způsobeno především výší výdajů na přímé náklady krajských, obecních a soukromých škol. Běžné výdaje krajů činily v roce 2005 celkem 100,6 mld. Kč, z toho celkové neinvestiční výdaje v oblasti školství tvořily 64,4 %. Kapitálové výdaje činily v roce 2005 12,0 mld. Kč, přičemž jejich podíl na celkových výdajích činí 10,6 %.

Posílení vlastních zdrojů krajů neovlivnilo celkový výsledek hospodaření krajů, **přebytek hospodaření činil 0,9 mld. Kč a byl zhruba na úrovni roku 2004**.